

Szerkesztőségi iroda:
Nagybcskerek, Zápolya-u. 1.,
hová a lap szellemi részét illető
minden közlemény intézendő.

Kiadóhivatal:
Fleits Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybcskerek, Zápolya-u. 1.
hová a hirdetések, az előfize-
tések és a lap szétküldésére
vonatkozó felszólalások inté-
zendők.
Telefon-szám 71.

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.
Főszerkesztő: Dr. BRÄUER LAJOS.

Előfizetési árak:
Egész évre ——— 24 K.
Félévre ——— 12 K.
Negyedévre ——— 6 K.
Egy hóra ——— 2 K.
— Egyes szám ára 3 fillér.!

Hirdetések
a kiadóhivatalban fogadtat-
nak el. Azonkívül az összes
hirdetési irodákban.

Megjelenik vasár- és ünne-
napok kivételével mindennap
déltűn 5 órakor. **www.oo**

Nagybcskerek, 1912.

XLI. évfolyam 264. szám.

Hétfő, november 18.

Magyar műveltség.

— nov. 18.

Művelt magyarság: — ez az esz-
mény az, mely felé a modern idők magyar
kulturpolitikájának törekednie kell. Mű-
velt magyarság — hát programmpontul
kell ezt kitűzni, hát a magyar társadalom
talán műveletlen? Sajnos, ha elfogulat-
lan kritikát akarunk mondani, nem te-
hetjük ezt másként, mint annak a szo-
moru ténynek a konstataálásával, hogy
műveltség dolgában a magyar társada-
lomnak még az ugynevezett előkelő réte-
gei is sok-sok kívánni valót hagynak
fenn.

Gondolkodjunk el csak kissé erről a
dologról. Miben nyilvánul egy magyar
„képzeti“ embernek a műveltsége, mily
forrásból meritheti azokat a szellemi
értékeket, melyeket a valóban kulturált
lelkek lelki podgyászatát kell hogy alkos-
sák az életen keresztül tartó nagy uta-
zásban? Megdöbbenve kell leszögeznünk,
hogy nálunk eleddig a középiskola volt
csaknem egyetlen nyújtója a műveltség
kincseinek, mert a többi lehető források-
ból a magyar temperamentum nem szí-
vesen meritget. Jól megirt, népszerű tu-
dományos irodalmunk most van kiala-
kulóban, jó könyvek tehát nem igen ál-
lottak a művelődni kívánók rendelkezé-
sére, ami kevés és értékes pedig mégis
volt ezen a téren, kiaknázatlan bányá
maradt, mert a mi közönségünk híres
rossz könyvolvasó.

Művelt magyarság! — bizony nem
felesleges programmpontja ez a jövődö-
nek. A magyar társadalom egész frázisos
„általános műveltség“-ét a középiskola
természetszerűen szűk medrű forrásaiból

nyerte, az egyetemeken egyoldalú szak-
tudományokban kopott le az érzéke a
műveltség egyéb nyilvánulásai iránt s
némi talmi szellemi kincset legfeljebb
a hírlapok felületes innen-onnan rova-
taiból szedett föl. Valaki, aki nálunk
minden szellemi mozgalom nemesítő ára-
mában megfürdött, aki minden, művelt-
séget feltételező kérdésben okosan tud
megszólalni, — unikum s szellemi érté-
kei többnyire az autodidaxis és a világ-
járás nehéz vagy költséges eszközeivel
szerezte meg.

Gondoljunk csak például a most folyó
balkáni háborúra, melynek eseményei és
következményei kétségkívül életbevágó
fontosságúak a mi államunk életére, gaz-
dasági relációjára, politikai jövőjére, de
az egyesek közül is akárhánynak az üz-
letére, relációira. Mit látunk? Mig az iri-
gyelt külföldön akárhány egyszerű keres-
kedő vagy iparos van, aki a balkán-
helyzet fázisait jól tudja mérlegelni, ná-
lunk az ugynevezett előkelőbb művelt-
ségű körökben is a kávéházi elmefutta-
tások dilettantizmusa terjeszti a legza-
varosabb bizonytalanságokat. Ezt a mű-
veltség-hiány teszi. Mit tudunk a Bal-
kán viszonyairól, földrajzáról, kérdéseiről
a háboru előtt? Ugyebár a legtöbben
alig valamit s csak a hírlapok zagyva
távirathalmazai tettek bennünket egy-
szeriben kávéházi Balkán-amatőrökké?

Sajnos, minden téren ilyen hézagos
és felületes a magyar általános művelt-
ség. Irodalmi, művészeti kérdésekben
csakugy, mint akár a híres magyar poli-
tikában, melyhez minden pártember lár-
mában, temperamentumosan kész hozzá-
szólni, de amelyből, a kortesbeszédnek szá-
raz csepüjén tul alig van némi igazán

tudományos történelmi anyagkészlet a
tudásban.

HIREK.

— **Személyi hir.** Dr. Dellimanicz
Lajos főispán hivatalos ügyekben pár
napi tartózkodásra Budapestre utazott.
A főispán esütörtökön tér vissza Nagy-
bcskerekre.

Dr. Szele Róbert tankerületi fő-
igazgató tegnap Nagybcskerekre érke-
zett az itteni főgimnázium megvizsgá-
lására.

— **A nagybcskerekeli esküdtbíró-
ság elnöke.** A szegedi kir. ítélőtábla elnöke az
1913. év tartamára a nagybcskerekeli kir.
törvényszéknél szervezett esküdtbíró-
ság elnökévé Alföldy Ede törvényszéki
elnököt, elnökhelyettesé pedig Junker
János törvényszéki bírót jelölte ki.

— **Áthelyezés.** A m. kir. belügy-
miniszter Terék Mátyás nagybcskerekeli
áll. anyakönyvvezetőt saját kérelmére a
szabadkai anyakönyvvezetői hivatalhoz
helyezte át.

— **Erzsébet-ünnep a gimnáziumban.**
Holnap, Erzsébet napján a főgimnáziumi
ifjuság is résztvesz a plébánia-templom-
ban 10 órakor megtartandó nagymisén és
utána a királyné iránti kegyeletből ün-
nepélyt rendez a következő programmal:
1. Himnusz, énekl. az ifjusági énekkar.
2. Weiserschan Fülöp VIII. o. t. elsza-
valja Sas Edének „Temetés“ című költe-
ményét. 3. Sárossy Szilárd II. o. t. sza-
valja Balla Miklós „Erzsébet királyné“
c. költeményét. 4. Ünnepi beszéd, mondja
Pakróczy Dániel VII. o. t. 5. Brezovszky
László VIII. o. t. szavalja Szabolcska
Mihály „Volt egyszer egy királyné“ c.
költeményét. 6. Szózat, énekl. az ifjusági
énekkar.

— **Eljegyzés.** Zsenár Iván segéd-
jegyző Felsőtűtben eljegyezte Risz-
tin Janka kisasszonyt.

„TORONTÁL“ tárcája.

Előszó a Mikszáth-Almanachhoz*

Irta: Herczeg Ferenc.

Van nekünk egy jóbarátunk, akit
soha sem láttunk még szemtől-szembe:
a clevelandi Mr. Dávidházy. (Ő ugyan
odaát Davis-Acy-nak írja a nevét.) Ame-
rikában született magyar szülőktől, elég
jól is tőri a nyelvünket, az európai ő-
szaházában azonban nem járt még. Amit
Magyarországról tud, azt az újságok poli-
tikai rovataiból böngészte össze (ame-
rikai üzletember nem ér rá könyveket
olvasni) és így meglehetősen zavaros
fogalmi vannak az országról. Egyszer
azt hallja, hogy ez a szabadság hazája,
máskor meg azt olvassa, hogy itt ke-
gyetlen rabigában görnyed a nép. Hol
olyasmit írnak, hogy a magyarság er-
kölesi és anyagi esődjé előtt áll, hol meg

* Mikszáth-Almanach az 1913. évre. Szerkeszti
Herczeg Ferenc. Egyetemes Regénytar XXIX. évfolyam
4-5. kötete. Singer és Wolfner kiadása. Ára diszkö-
tésben 2 korona

olyasmit, hogy a magyar imperializmus
szemet vetett a Balkánra.

Ujabbán Mr. Dávidházy, aki szép
vagyon szerzett a Davidol-ideglabdacsok
gyártásával, türelmetlen kíváncsisággal
gondol az őshazára. Vajjon milyen or-
szág az a valóságban? Valószínű, hogy
még az idej esztendőben koronákra váltja
be a jó dollárjait, aztán hazajön és bir-
tokot vásárol Szlavóniában, vagy bankot
alapít a Lipótvárosban.

Első dolga persze az lesz, hogy föl-
fedezze magának Magyarországot. Ha eb-
ben a dologban hozzá fordulna jótá-
nácsért, akkor ezt mondanám neki:

— Mr. Dávidházy, ha ön az igazsá-
got akarja megtudni Magyarországról,
akkor a világért se higgyen az embere-
nek, hanem csakis a könyveknek. Jól is
tenné, ha egyelőre nem utazná az or-
szágba, nem is kötne ismeretségeket,
hanem csak szorgalmasan olvasgatna.

A praktikus yankee természetesen
a szemem közé nevetne.

— Pedig az egész világon elfogadott
szabály, — mondaná, — hogy az élettől
többet lehet tanulni, mint könyvekből.

— Ismerem a szabályt, Mr. Dávid-

házy, de minden szabálynak vannak ki-
vételai és Magyarország éppen olyan ki-
vétel az emberlakta országok között,
mint a tojásokat rakó csőrös állat az
emlősök között. A dolog magyarázata
különben az, hogy nálunk majd minden
ember politikus, pedig a politikus majd
mindig ferdit, akkor is, mikor igazat akar
mondani. Az ő föllentései többnyire jó-
hiszeműek, azért nálunk nagyon tisztel-
tik a politikust, bár nem igen hisznek
neki. Ő ugyanis az igazságot következe-
tesen összetéveszti azzal, ami neki ki-
vánatos és közállapotainkat olyanoknak
látja, amilyeneknek pártpolitikai szem-
pontból szeretné. Ha a politikus az or-
szág állapotairól beszél, az olyan, mint
mikor ön, Mr. Dávidházy, a Davidol-ideg-
labdacsok hirdetéseiben az emberi egész-
ségről beszél. „Ön néha álmatlanságban
szenved? A kedélyállapota gyakran nyo-
mott?“ A jóleső érdeklődés vége: Egy
doboz ideglabdacs ára másfél dollár.

— És a könyvek nem hazudnak?

— Könyve válogatja. Ha ön meg
akarja ismerni az ország politikai és tár-
sadményviszonyait a jelenben és a mult-
ban, akkor olvasson meséket és verseket,

Ideiglenes üzlet-áthelyezés!

Cipőraktáromat november hó elején a
1194-15.14
Közgazdasági Bank épületébe (Kinizsy-u.) helyeztem át ideiglenesen
jövő évi augusztus hó 1-éig, hol tovább is csak elsőrendű cipőket tartok
raktáron. — Kérem a nagyrődemű közönség további pártfogását
tisztelettel **WEINBERGER K. cipőraktár.**

— **Iparengedélyek.** A szombaton délelőtt tartott városi iparhatósági ülésen a következők kaptak iparengedélyt: Moskovits Farkas és társa cipőkereskedés fiókraktára, Márton János cipészüzletre, Bitevics Velykó asztalosműhelyre és Talpai Péter bérkocsiiparra.

— **A szabadliceumból.** A kulturregylet nagybecskereki szabadliceumában tegnap délután Perl Mihály, a nagybecskereki áll. felső kereskedelmi iskola jeles vegyész-tanára tartott érdekes ismeretterjesztő előadást a sótermelésről és a magyarországi sóbányákról. A szép számmal megjelent közönség a vetített képekkel kísért tanulságos előadást nagy érdeklődéssel hallgatta s befejeztével zajos tapsokkal honorálta az előadót. Az előadás illusztrálására szolgáló képeket pedig Waltrich János polg. isk. tanár vetítette.

— **A vármegyei tüzoltószövetség közgyűlése.** Mint már említettük, a Torontálvármegyei Tüzoltószövetség folyó évi november hó 21-ikén (vasárnap) délelőtt 11 órakor Nagybecskereken, a főispáni kisteremben közgyűlést tart. A közgyűlés tárgysorozata a következő: 1. Jelentés az utolsó közgyűlés óta történetéről. 2. Az alapszabályok módosítása. 3. Általános tisztújítás. 4. Az 1913. évi költségvetés megállapítása. 5. A tagsági díj összegének megállapítása. A közgyűlést megelőzőleg d. e. fél 10 órakor elnökségi ülés lesz a folyó ügyek letárgyalása és a közgyűlési tárgyak előkészítése végett.

— **Rónay Jenő gyászja.** Súlyos gyász érte Rónay Jenő országgyűlési képviselőt, Torontálvármegye nyug. főispánját. Mint ugyanis részvétellel értesülünk, fia, Rónay Miklós Theresianumi növendék 13 éves korában rövid szenvedés után meghalt. Temetése holnap lesz Kiszomborban. A mélyen sujtott család, amely iránt általános a részvét, a következő gyászjelentést adta ki a halálesetről:

Zombori Rónay Jenő és neje szül. viszági Patyánszky Olga egy saját, mint gyermekeik Gyula, Imre, Dénes és Magda, valamint Zombori Rónay Cili és Vilma, nemkülönben Zombori Rónay Ernő nevében, fájdalomtól megtört szívvel tudatják, hogy feledhetetlen kis fiuk, illetve testvérjük és unoka öccsük Zombori Rónay Miklós Theresianumi növendék rövid szenvedés után életének 13-ik évében hirtelen elhalálozott. Az Istenben boldogultnak hült tetemei vasárnap a Theresianumi kápolnában történő beszentelés után Kiszomborra szállíttatnak, hol kedden, november 19-ikén fognak délután 3 órakor tartandó újabb beszentelés és egyházi szertartás után a családi sírboltba örök nyugalomra helyezni. Az

engesztelő szentmiseáldozat Kiszomborban 19-ikén és 20-ikán délelőtt 10 órakor lesz az Egek Urának bemutatva.

— **A munkásbiztosító új orvosai.** A nagybecskereki kerületi munkásbiztosító pénztárnak újonnan rendszeresített három kezelőorvosi állására tegnapelőtt, szombaton este 8 órakor ejtette meg a választást az igazgatóság a pénztár helyiségeiben. A választáson, melyen Fenyves Izsó felügyelő bizottsági elnök és Godányi Zoltán igazgató elnökök, a hat pályázó közül dr. Kleits János kórházigazgató főorvost, dr. Báthory Endre központi osztályos főorvost és dr. Fischer Gyulát, a pénztárnál eddig megbízás folytán működött nagybecskereki gyakorló orvost választották meg kezelőorvosoknak.

— **Az Uttörő előadása.** Tegnap délután 4 órakor volt a Korona-szálloda nagytermében a nagybecskereki Uttörőtársaság harmadik sorozatos előadása. Tegnap Inesó Kálmán fővárosi fogalmazó, a budapesti Uttörőtársaság tagja tartott előadást az energia törvényéről, amelyet ezuttal is nagyszámu közönség hallgatott meg és elismerő tapsokkal honorálta az előadót.

— **Halálozás.** Mint Szegedről jelentik, Engel Lajost a Szegedi Napló kiadótulajdonosa szombaton délután a budapesti gyorsvonaton szívszélhűdés érte s meghalt. Engel Lajos egyike volt a legkiválóbb vidéki nyomdatulajdonosoknak, aki Szeged város közéletében is élénk vezető szerepet játszott. Az elhunyt mindössze 52 éves volt s váratlan halála széles körben mély részvétet kelt.

— **Zászlószentelés Máriaföldén.** Mint Máriaföldéről jelentik lapunknak, tegnap fölemelő szép ünnepély volt ott. Tegnap szentelték föl ugyanis ünnepiesen az ifjúsági egyesület zászlóját nagy közönség jelenlétében. Szombaton este az egyesület lampionos szerenádát adott a zászlóanyá, Kreuter Mihályné tiszteletére, míg a zászlószentelési aktus vasárnap délelőtt folyt le. A zászlószentelést Magyary Pál pápai kamarás apátplébános végezte fényes segédlettel. Rónay Jenő országgyűlési képviselő, aki bejelentette részvétét az ünnepen s délután beszámolót akart mondani, az őt ért gyász miatt nem jelenhetett meg s így beszámolója is elmaradt.

— **A városi mozi** holnap kezdi meg előadásainak új sorozatát a városi színházban. A vezetőség az új szezonra megszerezte Asta Nielsennek és Nebuschka asszonynak, a két legkiválóbb mozi-színésznőnek összes repertoár-darabjait s így sok érdekes és szép előadásban lesz része a közönségnek.

Művészet, irodalom.

** **A Berliner Residenz-Ensemble** szombaton este Schönthan vígjátékát „A Sabinnók elrablását“, vasárnap este pedig az „Er und seine Schwester“ című énekes bohóságot adta elő, amelyet nálunk is ismernek „A postásfiú és a huga“ címen. Az előadásokat ezuttal is szép számu közönség látogatta, bár meglehetősen akadózva mentek, ami egy ilyen összetanult staggionénél sulyosan esik a latba. Az előadók közül Asper jóízű humoros alakítását lehet kiemelni.

A társulat ma este bucsuelőadásul Tulda „Der Dummkopf“ című vígjátékát adja elő.

** **Ware Helén hangversenye.** Torontálvármegye színházi bizottsága a városi színházat a filharmónikusoknak f. hó 20-ikán este Ware Helén hegedűművész közreműködésével tartandó hangversenyére átengedte.

TÁVIRATOK.

A törökök nagy győzelme Csataldzsánál.

A balkáni háború. — A törökök Csataldzsánál döntő győzelmet arattak. — A kalera pusztítása. — Konfliktusunk Szerbiával. — A tőzsde.

Budapest, nov. 18. (A „Torontál“ eredeti távirata.) A balkáni háborúnak nagy szenzációja van: A törökök Csataldzsánál megverték a bolgárokat, akik most sietve vonulnak vissza. A török jelentések szerint a győzelem döntő jellegű s a bolgárok iszonyu veszteséget szenvedtek. A törökök csataldzsai győzelme nagy jelentőségű, mert ha a török hadsereg a győzelem fölülkerekedve lábra áll, sok minden másképpen lesz, mint ahogy eddig azt a balkáni szövetségesek elképzelték. Az sem lehetetlen, hogy a győzelem elősegíti a béke ügyét is s így a horzalmás vérengzés mielőbb véget ér.

Sokkal kedvezőtlenebb a helyzet monarchiánk és Szerbia között. Ennek a kis országnak elkapott rövidlátó vezetői vakmerően ujat huznak az albán kérdésben monarchiánkkal s még mindig

de kerülje óvatosan a politikusok és a társadalomtudósok írásait.

— Nem tudtam eddig, hogy a költők az igazmondás bajnokai.

— Nem bajnokai, Mr. Dávidházy, inkább martirjai. Hiszen nagyon szeretnének hazudni, de nem tudnak szegények. Sőt akkor a legigazabbak, mikor a legnagyobbat akarják hazudni. Ez nem a morál diadala, hanem a mesterség átka. A költő mestersége, hogy megírja azt, amit lát és érzi. Akár jól írja meg, akár rosszul: a valóság ráborul és fogva tartja, mint a pohár a darázst és nincs az az erős darázs, amely föl tudná emelni a poharat. A költő hazugságaiban maga a kor igazsága tesz vallomást. A költő csak akkor hazudik igazán, ha nem költ, hanem politizál, moralizál, ujságot vagy történelmet ír.

— En sem költő, sem politikus nem vagyok, — mondja Mr. Dávidházy, — de azt hiszem, hogy a magam szemének bátran hihetek.

— Nem bizonyos. Ha azonban minden áron a maga szemével akarja látni Magyarországot, akkor arra kell figyelmeztetnem, hogy ehhez az országhoz használati utasítás jár. Ön mindenesetre igen rossz időben jött haza, Mr. Dávidházy. Magyarország ugyanis mostanában éppen hurecolkodás közben van.

— És hová hurecoldik? Vissza Lebediába?

— Isten ments, csak föl az első emeletre. Tudvalevő dolog, hogy nekünk tulajdonképpen két Magyarországnak van. Az egyik a lapos földszinten fekszik és

Brucktól Predealig terjed. Ez a hétköznapi Magyarország, amelyet politikus Magyarországnak is nevezhetünk. Itt keveset süt a nap és csipős szél jár a tarlok fölött, az emberek pedig vagy verekszenek, vagy pedig sopánkodnak.

— És a másik?

— Egy emelettel a lapos Magyarország feje fölött van. A költészet Magyarország. Egészen véve képmása az alsónak, de színesebb, melegebb és érdekesebb, mintha aranyütkőben fogta volna fel a hétköznapi képét, azonkívül realitásosabb is — igen! — és magyarabb. Ha ne adj' Isten valami történelmi árvíz ellepne és elnyelné a lapályt, az irodalmi Magyarország akkor is ott maradna lebegve a hullámok fölött és tovább folytatná a maga magányos bárkaéletét, amíg horgonyt nem vethet megint valami Ararát hegyen.

— És ön azt hiszi —

— En azt hiszem, hogy a politikusok nem tudtak mit kezdeni odalenn az ő tejjel-mézszel folyó valóságukkal, bár az irodalom ugyancsak törte előttük az ugart. A költők pedig, mintha nem nagyon biznának a politizáló Magyarországon, mindent, amit értékesnek és érdekesnek találtak odalenn, fölhurcoltak a biztos magasságba. Lenn züllenek az urak és Amerikába kívánczok a paraszt, fenn tovább virulnak a magyar nábob-dinasztiák és nótázva kaszálják a csillagos rétet a jó palócok. Lenn megfakultak a férfiak és keserűk lettek a nők: fenn azonban még megtalálhatja Jókai fényes leventéit és édes asszonyait. Mert ami

odalenn elveszett a borús hétköznapiak, az odafenn mind megkerül megint egy verőfényes vasárnapon. Hiába parcellázzák a Hortobágyot, a pusztá romantikája ott ragyog Petőfi verseiben. És hiába került csakány alá a régi Pest-Buda, ha ön honvágyat érez az öregapja szülőháza után, megtalálja a könyveinkben. Amit azok odalenn elpolitizáltak és eliherdáltak, azt fenn szeretettel megóvták. Még az önálló magyar hadsereg is ott toborzik a könyves polcokon: törékvő daliás, bus kurucok, mai aszfalt-huszárok. És ha a modern magyar ember meg akarja ismerni önmagát, nem tükörbe, hanem könyvbe kell néznie.

— Láthatja, Mr. Dávidházy, hogy az igazi Magyarország ma nem Bruck és Predeal között, hanem a könyvesházakban keresendő. És ennek a Magyarországnak egyik pompás és gazdag kis vármegyéje az Almanach új kötete.

Huszonöt író huszonöt elbeszélése. Szándékosan nem köztünk ezuttal új novellákat, hanem szerető gondnal összeválogattuk az irodalmi termésből azokat a gyümölcsöket, amelyeket az író gazdagsága és eredetisége szempontjából a legjellemzőbbeknek tartunk. Világszerte nincs ma elbeszélő irodalom, amely ilyen kérdést megengedhetne magának. Mikszáth Almanachja ma Napoleon előszobája, ahol fejedelmek ülnek a lócan. Szabad így dicsekednünk, Mr. Dávidházy, hiszen a szerkesztőségnek nincsen ebben semmi része, ez az írók érdeme és a magyar irodalom dicsősége.

nem akarnak lemondani arról az álmukról, hogy az albánokat jármuk alá hajtsák. Sulyosítja a konfliktust a prizrendi konzul ügye, amelyben ők panaszokot a konzul ellen s most kiderül, hogy ők követtek el felháborító merényletet a konzul ellen.

Mai jelentéseink különben a következők:

A törökök Csataldzsánál döntő győzelmet arattak.

Budapest, nov. 18. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Konstantinápolyból sürgönyzik: A hadügyminiszter jelenti, hogy a törökök Csataldzsánál 14 órai véres ütközet után döntő győzelmet arattak a bolgárokon. A törökök három bolgár zászlóaljat elfogtak. A törökök iszonyu pusztítást vittek véghez a bolgárok soraiban. A bolgárok sok ezer halottat s még több sebesültet vesztek. A törökök szárazföldi harcát a flotta nagy sikerrel támogatta. A hadsereg igen lelkes.

Budapest, nov. 18. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Mint Berlinből sürgönyzik, egybehangzó jelentések megerősítik, hogy a török sereg Csataldzsánál nagy győzelmet aratott a bolgárokon. Nyolc bolgár zászlóalj a törökök fogságába esett. A bolgár sereg déli szárnya sietve vonul vissza. A török hadseregben ismét helyreállt a fegyelem s a csapatokat lelkesedés tölti el. A törökök iszonyu halálmegvetéssel harcoltak. A veszteségek mindkét fél részéről óriásiak.

A kolera pusztítása.

Budapest, nov. 18. (A „Torontál“ eredeti távirata.) A Frankfurter Zeitung jelentése szerint a csataldzsai táborban úgy a törökök, mint a bolgárok között óriási mértékben pusztít a kolera. Mind a két táborban naponkint több ezren betegednek meg kolerában. A kolera pusztítása valószínűleg hozzá fog járulni a háború mielőbbi befejezéséhez.

Konfliktusunk Szerbiával. — Merénylet prizrendi konzulunk ellen.

Budapest, nov. 18. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Mint Belgrádból sürgönyzik, Pasic miniszterelnök, valamint több miniszter külföldi újságírók előtt kijelentette, hogy Szerbia Albániára és albán kikötőre igényt tart, de biztosítani fogja az albánok jogait.

Bécsi jelentések viszont hangsúlyozzák, hogy Magyarország és Ausztria nemcsak azt nem tűri, hogy Szerbia albán partvidéket elfoglaljon, de még azt sem, hogy az albán partvidékhez közel eső területet szálljon meg.

Diplomáciai körökből eredő jelentések szerint a helyzet rendkívül komoly. A szerb kormány vak szenvedélyvel cselekszik. A monarchia nem lesz hajlandó több türelmet tanusítani s a következményekért a szerb kormány lesz felelős.

Legnagyobb izgalmat kelt diplomáciai körökben a szerb kormány eljárása Prohászka prizrendi osztrák-magyar konzul ügyében.

A „Vossische Zeitung“ értesülése szerint Prohászka prizrendi osztrák-magyar konzul ellen a Prizrendbe bevonuló szerbek vakmerő merényletet követtek el. A szerb katonák bevonulásakor a prizrendi előkelő albánok az osztrák-magyar konzulátusra menekültek. A szerb katonák megtámadták a konzulátust, lelőtték a konzulátus szolgáit, valamint több menekültet, majd kifosztották a konzulátust. Prohászka konzult a prefekturára vitték

s ma sem tudni mi van vele. A külügyminiszterium egy előkelő tisztviselőt akart leküldeni Prizrendbe az ügy megvizsgálására. A tisztviselő missiójának biztosítását kérte a szerb kormánytól, de a szerb kormány még csak nem is válaszolt. Diplomáciai körökben óriási az izgalom. A külügyminiszterium nyomban választ követel, különben a legerélyesebben lép föl.

Budapest, nov. 18. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Mint Belgrádból sürgönyzik, Ugron István követünk ma megjelent Pasic miniszterelnöknel és Prohászka konzul ügyében sürgős választ követelt.

Budapest, nov. 18. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Auffenberg közös hadügyminisztert ma délelőtt sürgősen a budai várba hívták, ahol Berehtold gróf külügyminiszterrel hosszasan tanácskozott.

Budapest, nov. 18. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Az osztrák delegáció mai teljes ülésén, melyen a külügyi expozé tárgyalta, a prizrendi konzul ügye miatt óriási izgalom uralkodik. Latour gróf az ügyben sürgős interpellációt intézett a külügyminiszterhez. Az ülés folyik. (Lapunk zártáig a külügyminiszter még nem válaszolt az interpellációra.)

Tüntetések a háború körül.

Budapest, nov. 18. (A „Torontál“ eredeti távirata.) A szociáldemokrata-párt tegnap nagyarányú tüntető felvonulást és népgyűlést rendezett a fővárosban a háború ellen. A tüntetés impozánsan, teljes rendben folyt le.

Budapest, nov. 18. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Mint Lembergől sürgönyzik, tegnap ott a rutén diákok gyűlést tartottak a háború ellen. Erre az oroszbarát diákok a háború mellett tüntettek. A két tábor összeveszett, egymásra lövöldöztek s számosan megsebesültek. A rutén diákok bevették az orosz konzulátus összes ablakait. A rendőrség csak nagynehezen tudta helyreállítani a rendet.

A tőzsde.

Budapest, nov. 18. (A „Torontál“ eredeti távirata.) A mai tőzsdén 5—10 koronás áresések voltak. Déli zárlatkor a vezető értékek árfolyama a következő: Magyar Hitel 802, Osztrák Hitel 604, Koronajáradék 84.65, Jelzálog Hitelbank 420, Leszámitoló Bank 515, Hazai Bank 286, Magyar Bank 550, Rimamurányi 709, Salgótarjáni 727, Közuti Vasut 684, Villamos Vasut 373.

A trónörökös berlini utja.

Budapest, nov. 18. (A „Torontál“ ered. távirata.) Ferenc Ferdinánd trónörökös pénteken érkezik Berlinbe, ahol nyomban találkozni fog Vilmos német császárral.

A képviselőház ülése.

Budapest, nov. 18. (A „Torontál“ eredeti távirata.) A képviselőház november 25-ikén tartja első ülését, amelyen előterjesztik a költségvetést. A költségvetés tárgyalására kimondják a sürgősséget. A költségvetés ügyében e hét közepére az összes pártokat pártközi értekezletre hívják össze.

Tisza István gróf beszámolója.

Budapest, nov. 18. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Tisza István gróf ma délután tartja Aradon beszámolóbeszédét. Az ellenzék nagyon izgatást visz végbe. A városban általános sztrájk van. A rendfőntartására minden intézkedést megtettek.

A bányhelyettes fia öngyilkos.

Budapest, nov. 18. (A „Torontál“ eredeti távirata.) Mint Zágrábból sürgönyzik, Chavrak Leó báni fogalmazó, Chavrak volt bányhelyettes fia agyonlőtte magát és meghalt. Öngyilkosságát állítólag afölötti szégyenében követte el, hogy atyja bele volt keverve a balkáni biztosító társaság manipulációiba.

TŐZSDE.

(Árak 50 kilogrammonként.)

Buza (áprilisra)	11.96
Rozs (áprilisra)	10.52
Zab (áprilisra)	10.87
Tengeri (májusra)	7.88

Közgazdaság.

A „Hermes“ Magyar Általános Váltóüzlet R.-T. (Budapest), heti jelentése a tőzsdéforgalomról és a pénzükről.

Budapest, 1912 nov. 14.

A balkán-félszigeti bonyodalomból kifolyólag már-már az a veszély fenyegett, hogy a szerb adriai kikötő kérdésében komoly ellentétek merülnek fel Szerbia és Ausztria-Magyarország között és hogy ezen körülmény esetleg európai bonyodalmat vonhat maga után. Ez a hír mindenütt érthető megdöbbenést és nyugtalanságot keltett, mert attól tartottak, hogy Szerbiának ezen követelése, — amennyiben Oroszország részéről támogatásra talál — háborús konfliktushoz vezethet. Az események későbbi folyamán azonban oly hírek érkeztek be, melyek szerint a hatalmak a béke érdekében érvényesítik befolyásukat és Szerbiát ezen követelésétől való elállásra fogják szorítani. Ezen hírek, ugyancsak a török-bolgár harcokról beérkező jelentések, melyek szerint török részről fegyverszünetet ohajtanak és közvetlenül a szövetséges Balkán-államokkal lépnek érintkezésbe, kedvezően befolyásolták az irányzatot és egy vezető értékek, mint a helyi ipari papírok, részben nagyobb arányú fedezésekre, részben a közönség köréből történő véleményvásárlások folytán számottevő áremelkedést értek el és a tőzsde ma kb. az elért legmagasabb árfolyamon zárult. A kedvező felfogásra alig volt befolyással a német birodalmi banknak mai napon történt, egy teljes százalékot kitevő kamatlábemelése, bár ezen intézkedés az Osztrák-magyar bank kamatlábemelését is maga után fogja vonni.

A vezető papírok közül leginkább magyar és osztrák hitel, továbbá rimamurányi vasműrészvényekben történtek nagyobb vásárlások, míg a főbb helyi papírok közül magyar bank, közuti vaspálya és városi vasut-részvények voltak leginkább keresettek. A helyi ipari papírok közül leginkább szénértékek iránt mutatkozott érdeklődés, főleg magyar általános és salgótarjáni kőszénbánya részvények iránt, de elég élénk üzlet fejlődött ki Ganz-Danubius, Budapesti ált. villamosági, magyar cukoripari, Adria és Atlantica tengerhajózási, továbbá átmenetileg Osztrák-magyar gáztársasági részvényekben.

A pénzügy, miként a német banknak fentebb említett kamatlábemeléséből is kitűnik, igen feszült és a jelenlegi magas kamattételek már 1907 óta nem voltak érvényben. A deviz árfolyamok is változatlanul igen magas színvonalon mozognak.

Felölős szerkesztő: Somfai János.

Nyílttér.

E rovat alatt közlöttekért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

Guttman Vera

Beck Fülöp, Abádszalók

jegysek.

Minden külön értesítés helyett.

Hirdetmény.

1293-3.3

Kumán község előjárósága ezennel köz-
hírré teszi, hogy a község határában gyako-
rolható vadászati jogot folyó évi november hó
20-án megtartandó nyilvános árverésen 1912.
évi augusztus hó 1-től 6 évi időtartamra bérbe
fogja adni.

Az árverési feltételek Kumán község
jegyzői irodájában a hivatalos órák alatt be-
tekinthetők.

Kumánon, 1912 november 6-án.

Az előjáróság.

Fotografiai cikkek

Lumière, Imperial, Smart lemezek,
különböző levelezőlapok és papírok,
aranyfürdő és fixirfürdők.

Metol, Hydrochinon s egyéb
vegyszerek.

Fixirő kilónként 60 fillér.

100 db celloidin levelezőlap 4 kor.

Cartonok, keretek, stativok, veres
lámpák, fürdőtálak, másolókeret-
ek, filmek, ragasztók s egyéb
szükségelt kellékek jutányosan
kaphatók.

Postal és telefon megrendelések
pontosan effectuálatnak.

Kovács Sándor drogériája
Nagybecskerek.

Telefonaz 48. 1175-11.2 Telefonaz 44

1050. Bvk. 1912. sz.

1302-1

Árverési hirdetmény.

A budapesti kir. törvényszék 1912. évi
38685. számú végzésével megkeresett nagy-
becskereki kir. járásbírósnak 1912. évi V.
465. számú végzése folytán Sommer és Klin-
ger javára 187 korona tőkekövetelés és járú-
lékai erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás
folytán 1912. évi apr. hó 10. napján felülfog-
lalt és 965 kor. 90 fillérre becsült ingóságokra az
árverés elrendeltetvén, annak Ernőháza 87.
héz. a. leendő megtartására határidőül 1912.
évi november hó 22. napjának délután 2 óra
kitűzetik az 1912. évi V. 465. 12. sz. a. k. vég-
zés alapján.

Az árverés alá kerülő ingóságok meg-
jelölése: rövidaruk, boltifelszerelvények.

Az árverés az 1908. évi XLI. t. c. 20.
§-a értelmében még a következő foglaltatok
részére is elrendeltetett: Purjusz Ignác 164 K
31 f. Első délmagyarországi gőzcukorkagvár
152 K 13 f. Mauthner Ödön 48 K. Latter M.
és Társa 74 K 56 f és 52 K 97 f. Salomon
Sándor 513 K 75 f. Seiden M. Miksa 410 K
61 f. Mayer Testvérek 23 K 40 f. Weisz Her-
mann 240 K 60 f. Stein és Rosenstrausz 12
K 26 f.

Nagybecskereken, 1912. évi október hó
24. napján

Schmelz, kir. bir. végrehajtó.

Haszonbérleti hirdetés.

A III. alibunári öblötben és Szeke-
rény község határában fekvő „Kettacska
Gréda“ nevezetű 1007 hold területű föld
legelőnek, kaszálónak és halászati cé-
lokra 1913. évi január hó 1-től kezdődő-
leg az 1913-ik évre haszonbérbe adatik.

Ajánlatok 500 korona bánatpénzzel
megterhelten alulírott részvénytársaság
vezérigazgatójához Franz J. L. takaré-
pénztári igazgató urhoz f. évi december
hó 15-ikéig nyújtandók be.

A szerződés közelebbi feltételei dr.
Pollák Győző jogtanácsosnál tekinthe-
tők meg.

Nagybecskerek, 1912 nov. 17.

Königsdorf-Albrechtsdorf és Gizellen-
haini védgátépítő és földmívelő részv.-társ.

Dr. Pollák Győző

Franz J. L.

Minden ágazatot művelő biztosító-
társaság nagybecskereki főügynöksége

keres

Torontalmegyében bevezetett
jó megjelenésű egyéneket
üzletszerzőkül.

Kezdek kellő kiiktatásban
részesülnek.

Cim: Nagybecskerek, Postafiók 9. sz.

1297-3.1

Zsombolyai járás főszolgabirájától.

8693-1912. szám.

1291-3.3

Pályázati hirdetmény.

A lemondás folytán megüresedett Zsom-
bolya községi II. irnoki állásra ezennel pályá-
zatot hirdetek.

Az üresedésbe jött állással a következő
javada mazás jár: Törzsfizetés 1000 korona,
lakbér 200 korona és ötödéves korpótlék 5-ször
egyenként 100 korona

Felhívom a pályázni óhajtokat hogy sza-
bályszerűen felszerelt kérvényeiket hozzám
folyó évi december hó 3-án délután 5 óráig
nyújtsák be, mert a később érkezőket figye-
lembe nem veszem.

Zsombolya, 1912. évi november hó 11-én

Fóris, főszolgabiró.

Hirdetéseket

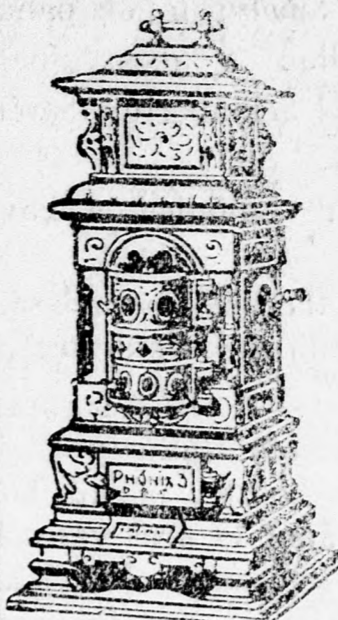
jutányos árért közöl a

Torontál

pol. napilap kiadóhivatala.

Riessner kályhák,

a világ legjobb és használatban legtakarékosabb
folytonégője.

Egészségi szempontból
a legideálisabb rendszer.

Egyszeri betüzeléssel
egész télen ég, mi által
a sok fáradsággal és költ-
séggel járó mindennapi
betüzelés megtakaríthatik

Látható tűz. Eredeti biz-
tonsági szabályozó.

Gázömlés vagy robbanás
teljesen kizárva, cse-
ben mindig egyenletes
és egészséges melegség,
különösen a szoba alsó
légrétegeiben is

Egyedüli elárúsítás

Nagybecskerek

és vidéke részére:

Boleszny Antal vaskereskedésében

Nagybecskerek, Hunyadi-utca 606/37.

020-x 57

Hirdetmény.

1290-3.3

Az Arankavidéki belvíz- és levezetési
társulat tulajdonát képező, Nagyszentmiklóson
a Templom-utcában levő 114. ö. i. számú há-
zát a f. évi november hó 7-én tartott rend-
kívüli közgyűlésén hozott határozata értelmé-
ben hosszabb időre leendő bérbeadás vagy
eladással értékesíteni kívánja.

A főépület, mely 1898. évben a legszo-
lidabban épült, egy emeletes, 34 m. utcai hom-
lokzattal, két lépcsőházzal; a beltelek 2040
□-méter, amelyből a főépület alapterülete
550 □-méter, az ugyanakkor épült mellék-
épület alapterülete 85 □-méter.

A földszinti helyiségek a következők:
3-8 m. szélességű keramitburkolattal ellátott
fedett bejárati, 6×5, 5-50×7, 6×7, 5-30×7,
4-50×7, 4-2×4-5 m. lakószobák, 3 m. széles
zárt folyosó, ezzel kapcsolatban 25 □-méter
alapterületű zárt veranda, fürdőszobával, kony-
hával, mosókonyhával, eselédshobával, élés-
kamrával, stb.

Az emeleti helyiségek a következők: 4×4,
4×5-50, 6×5, 11-90×7, 5-30×7, 4-50×6-30,
4-50×4-20, 3×4-50, 5-10×4-50, 3×4-50 mé-
teres szobák s az egész udvari homlokzat mel-
lett elhúzódó 3 m. széles zárt folyosó.

A bérbeadás, illetve eladásra ajánlott
társ. épület szálloda, kávéház vagy bármely
nyilvános középület céljaira is csekély átalá-
kítással alkalmas.

A részlekre nézve felvilágosítást ad a
társulat igazgatósága Nagyszentmiklóson s
ugyanoda küldendők be folyó évi december
hó 4-ig az írásbeli ajánlatok is.

Nagyszentmiklós, 1912 november hó 9.

Társulati igazgatóság.

Hirdetmény.

A „Nagybecskereki Takaré- és Előleg-
egylet mint részvénytársaság“ közhírré teszi,
hogy az 1912 november hó 21-re összehívott
rendkívüli közgyűlést nem tartja meg.

Az igazgatóság.

Meghívó.

A Nagybecskereken székelő

Nagybecskereki Takaré- és Előleggyegylet mint t.-t.

t. c. részvényesei az 1912. december 12-én d. u. 3 órakor az intézet székházában (Hunyadi-utca) tartandó

rendkívüli közgyűlésre

ezennel tiszteletteljesen meghívatnak.

Tárgysorozat:

1305-3.1

1. Két jegyzőkönyvhitelesítő választása.
2. Az intézet felszámolása feletti határozathozatal.
3. Felszámoló választása.
4. Felszámoló fizetésének megállapítása.

Az igazgatóság.

Azon t. részvényesek, kik a közgyűlésen résztvenni s szavazati jogukat személyesen vagy meghatalmazott által gyakorolni
óhajtják, szíveskedjenek részvényeiket az alapszabályok 20. §-a értelmében az intézet pénztáránál legalább három nappal a
közgyűlés előtt letétbe helyezni, a letett részvényekről kiadott elismervény a közgyűlésen való részvételre igazoló jegyül szolgál.